

Ord. Prof.
İSMAİL HAKKI UZUNÇARŞILI'NIN
KASTAMONU GÜNLERİ
(1921-1922)

Dr. Mustafa ESKİ

Ankara- 2023

Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşunun 100. Yılına Armağan

...Geleceğin Fikirleri...

Ord. Prof. İSMAİL HAKKI UZUNÇARŞILI'NIN
KASTAMONU GÜNLERİ (1921-1922)

Yazar:

Dr. Mustafa ESKİ

ISBN: 978-605-72552-9-7

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi'ne aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Sayın okuyucularımız, bandrolsüz yayınları satın almamanızı diliyoruz.

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

Yayın Koordinatörü: Ferit RESULOĞULLARI

Kapak Tasarımı & Mizanpaj: Sadık HANGÜL

1. Baskı: Ankara | Temmuz, 2023

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizetkeyayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.

İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1 Yenimahalle/ANKARA,

Tel: 0 312 395 85 71

Matbaa Sertifika No: 47479

Ord. Prof.
İSMAİL HAKKI UZUNÇARŞILI'NIN
KASTAMONU GÜNLERİ
(1921-1922)

Dr. Mustafa ESKİ

İTHAF;

Akademik hayatımın şekillenmesini sağlayan kıymetli hocam ve aile dostumuz Sayın Prof. Dr. Reşat Genç Beyefendi'ye saygılarımla.

Açıksöz Gazetesi Yazarları (1921 - 1922)

Soldan sağa doğru.

Ön sıra: Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Hüsni Açıksöz.

Orta sıra: Fazıl Berki Tümtürk, Abdulahat Nuri, Hasan Fehmi Turgal.

Arka sıra: Ahmet Hamdi Çelen, İsmail Habib Sevük

ÖN SÖZ

Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Târihi üzerine en geniş araştırmaları yapan değerli bir bilim insanıdır. Kitaplar dışında, çeşitli konularla ilgili çok sayıda makalesi bulunmaktadır.

Öğrenim hayatının tamamı İstanbul gibi tarihî bir şehirde geçmiştir. 1912 yılında Dârülfünûn Târih şubesinden mezun olduktan sonra Kütahya Lisesi'nde göreve başlamış, 1921 yılına kadar burada kalmıştır. Kütahya'nın işgal edilmesi üzerine Kastamonu Sultânisi'ne atanmıştır. Yaklaşık 14 ay kadar burada kalmış; önce Kütahya Lisesi'ne, sonra Balıkesir'e atanmıştır.

İsmail Hakkı Uzunçarşılı Kastamonu'da kısa süre görev yapmasına rağmen Açığsöz gazetesinde en çok yazı yazan öğretmenlerden biridir.

Kitaptaki yazılar; Giriş, Açığsöz'deki Yazılar, Doğu Dergisi'ndeki Yazılar ve Şiirler olmak üzere dört bölüm halinde toplanmıştır.

Giriş bölümünde İsmail Hakkı Uzunçarşılı ve Kastamonu'daki çalışmaları hakkında bilgi verilmiştir. Açığsöz'deki makaleler 4 alt başlık altında, Doğu dergisindekiler ise 2 alt başlık halinde sunulmuştur. Yazılar; yayımlanış tarihine göre sıralanmıştır. Giriş bölümündeki dipnotlar tarafıma aittir. II. Bölüm'den itibaren ise Uzunçarşılı'nın yazılarında yer alan dipnotlar aynen verilmiştir.

“Kastamonu Meşâhiri” başlığı ile yazdığı yazılar, 1990 yılında kitap halinde yayımlanmıştı. Diğer yazılarıyla bütünlük sağlamak bakımından bu çalışmaya yeniden dâhil edilmiştir.

İsmail Hakkı Uzunçarşılı, şiirler yazmış; bunları Açığsöz gazetesinde “Hezâr Dinâr” mahlasıyla yayımlamış. Şiirler genellikle koşma ve gazel tarzındadır. Daha çok arûz veznini tercih etmiştir. Bütün şiirleri kafiyelidir. Şiirlerin tema'sı sosyal içeriklidir, mizâhî şiirleri vardır.

Makale ve şiirler, Açığsöz gazetesi ve Doğu dergisinden alınmıştır. Kelimeler, metinlerdeki yazılış şekliyle yeni yazıya çevrilmiştir.

İsmail Hakkı Uzunçarşılı, yazıların kitap haline getirilmesini istemiştir. Onun bu arzusunu gerçekleştirdik; ruhu şâd, mekânı Cennet olsun.

Çalışmalar sırasında değerli meslektaşlarım; Sayın Prof. Dr. Mehmet Serhat Yılmaz ve Sayın Prof. Dr. Eyüp Akman ile zaman zaman istişâre ettik. Sayın Dr. Erol Çiydem bazı konularda ve basım sırasında destek oldu. Değerli dostum Sayın Mustafa Bayburtlu'nun katkılarını özellikle belirtmek isterim. Ayrıca kitabın yayına hazırlanmasında Ferit Resuloğulları ve Sadık Hangül yardımcı olmuşlardır. Emegi geçen herkese çok teşekkür ederim.

Eseri, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 100. yılına armağan olarak yayımlamak benim için büyük mutluluktur.

Kastamonu, 2023

Dr. Mustafa ESKİ

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....vii

I. BÖLÜM

GİRİŞ.....1

II. BÖLÜM

AÇIKSÖZ GAZETESİ'NDEKİ YAZILAR.....9

2.1. KASTAMONULU MEŞHUR KİŞİLER.....9

2.1.1. Tosyalı Koca Nişancı Celâlzâde Mustafa Çelebi9

2.1.2. Tosyalı Sâlih Salâhî Efendi13

2.1.3. Halil Hayreddin Efendi15

2.1.4. Moldovânî Ali Paşa18

2.1.5. Halîmî Abdülhalim Çelebi.....20

2.1.6. Hâfız Hüseyin Hüsnü Efendi22

2.1.7. Sâdi Sâdullah Efendi24

2.1.8. Sartlı Hoca Senâî Ali Efendi28

2.1.9. Râtib Ebubekir Efendi32

2.1.10. Reîsülküttâb Ulu Ârif Mehmed Efendi.....34

2.1.11. Sadr-ı Esbak İzzet Mehmed Paşa36

2.1.12. Hatîpzâde Muhiddin Mehmed Efendi42

2.1.13. Reîsülküttâb İsmail Efendi44

2.1.14. Hasanzâde Şeyh Şifâî Mehmed Efendi46

2.1.15. Baltacı Mehmed Paşa48

2.1.16. Elmas Mehmed Paşa57

2.1.17. Kaptan-ı Derya Salih Paşa59

2.1.18. Nâmî Mustafa Efendi (Hattât).....61

2.1.19. Şemsî Defterdar (Cendrecizâde)63

2.1.20. Hasip Mehmed Efendi67

2.1.21. Şeyh La'lî Mehmed Efendi70

2.1.22. Hacı Ziyâeddin Efendi72

2.1.23. Azmî Numan Efendi74

2.2. GENEL TARİH YAZILARI77

2.2.1. Eski Vâliler77

2.2.2. Abdurrahman Nureddin Paşa81

2.2.3. Mehterhâne83

2.2.4. Halîmî Çelebi Câmîi Yahut Ağa İmâreti	85
2.2.5. Kastamonu Kütüphaneleri	87
2.2.6. Eski Belediye Teşkilâtı (Subaşılık)	90
2.2.7. Müftü Ve Nakibüleşraf Teşkilâtı	92
2.2.8. Eski Zamanlarda Bir Şikâyet	95
2.2.9. Bir Ameliyât-ı Cerrâhîye	98
2.2.10. Eski Zamanlarda İstanbul'a Hicret-i Memnû	101
2.2.11. Eski Zamanlarda Gayrimüslimlerden Cizye	104
2.2.12. Eski Zamanlarda Menzil ve Posta Teşkilâtı -1	107
2.2.13. Eski Zamanlarda Menzil ve Posta Teşkilâtı -2.....	110
2.2.14. Cinci Hoca Hüseyin Efendi	112
2.2.15. Mevlâna Nasrullah ve Nasrullah Câmîi	115
2.2.16. Belediye Riyaseti ve Ehemmiyeti	117
2.2.17. Belediye Reis-i Muhteremini Tebrik Esnasında Ekmekçiler Hey'etinin Nutku Münasebetiyle	120
2.2.18. Mısır'ın İstiklâlî Münasebetiyle	122
2.2.19. Eslâfın Maârife Hizmeti	125
2.2.20. Türkiye'nin Sahip ve Efendisi Köylüdür	128
2.2.21. Mektep An'aneleri	130
2.2.22. Türkçe Hutbe Münasebetiyle.....	133
2.2.23. Kasaba ve Köy İsimleri	135
2.2.24. Kırım Açlarına Yardım	138
2.2.25. Kastamonu İlim Derneği	140
2.2.26. Ferhad Mehmed Paşa	142
2.3. MİLLÎ MÜCÂDELE İLE İLGİLİ YAZILAR	144
2.3.1. İstiklâl-i Osmânî Münasebetiyle.....	144
2.3.2. Azm-i Millîmiz Muhakkak Yunanistan'ı Yıkacaktır	148
2.3.3. Düşman Azm-i Millî Karşısında Makhur Olacağını Anlayınca	150
2.3.4. Anadolu Müdâfaasının Hassası, Anadolu Kıyâmı	152
2.3.5. Bursa Aşkı	154
2.3.6. 16 Mart 336	156
2.3.7. Mütâreke Teklifine Hükümetimizin Cevabı.....	160
2.3.8. Sulh Şartları Arasında Dikenler	162
2.3.9. İstanbul Tezahüratı ve Matbuât.....	164
2.3.10. Kastamonu Hâtıraları.....	167
2.4. GEZİLER VE MEKTUPLAR.....	169

2.4.1. Taşköprü Mektubu -1.....	169
2.4.2. Taşköprü Mektubu -2.....	172
2.4.3.Taşköprü Mektubu -3	176
2.4.4. Boyabat Mektubu -1.....	179
2.4.5. Boyabat Mektubu -2	182
2.4.6. Boyabat Mektubu -3.....	185
2.4.7. Sinop Mektubu -1.....	188
2.4.8. Sinop Mektubu - 2	190
2.4.9. Sinop Mektubu - 3.....	193

III. BÖLÜM

DOĞU DERGİSİ'NDEKİ YAZILAR	195
3.1. KASTAMONULU MEŞHUR KİŞİLER.....	195
3.1.1. Feride Hanım	195
3.1.2.Baharzâde Mehmed Râşid Efendi	201
3.2. GENEL TARİH YAZILARI	203
3.2.1. Emîr-i Kebir Cemâleddin Frankşah	203
3.2.2. Taşköprülüzâde İsamüddin Ahmed Efendi	205
3.2.3. Kastamonu ve Sinop'ta Pervânevezâdeler.....	207
3.2.4. Devletşah Oğulları	213

IV. BÖLÜM

ŞİİRLER	219
4.1. Hicretzede Lisânından	220
4.2. Der Tahassür-i Akçe.....	221
4.3. Arar	222
4.4. Kalmamış	223
4.5. Bugün.....	224
4.6. Gûnâ Gûn	225
4.7.Gibidir.....	226
4.8.Geldikçe	227
4.9. Geldi.....	228
4.10. Geldi.....	229
4.11. Şarkı	230
4.12.Gazel.....	231
4.13. Hevâi.....	232
4.14. Sen Geleli.....	233
4.15. Olmasın	234

4.16. Görmedim.....	235
4.17. Alalım.....	236
4.18. Vermez.....	237
4.19. Ne Gezer?.....	238
4.20. Şarkı.....	239
4.21. Ararız.....	240
4.22. Nevruz.....	241
4.23. Bir Fiske.....	242
4.24. Küçük Destan.....	243
4.25. Ne Garip.....	245
4.26. Olsa da Bir, Olmasa da.....	246
4.27. Düştü.....	247
4.28. Neye Döndü?.....	248
4.29. Olmasa.....	249
4.30. Vazgeçemem.....	250
4.31. Da'vet.....	251
4.32. Ramazan Davulu.....	252
4.33. Hezâr Dinâr'ın İftar Listesi.....	254
4.34. Ramazan Davulu.....	256
4.35. Olmasın.....	258
4.36. Nefes.....	259
4.37. Ramazan Davulu.....	261
4.38. Her Telden.....	262
4.39. İzmir.....	264
4.40. Ramazan Günleri.....	265
4.41. Edeceksin.....	267
4.42. Ramazan Davulu.....	268
4.43. İftar.....	270
4.44. Tazarru'.....	271
4.45. Eyledi.....	272
4.46. Her Telden Bir Ses.....	273
4.47. Mumcuzâdeye.....	274
4.48. Selman.....	275
4.49. Ben.....	276
4.50. Tahassürnâme-i Hezâr Dinâr.....	277
KAYNAKLAR.....	280
İNDEKS.....	281